

Eesti Vabadussõjalaste Liit

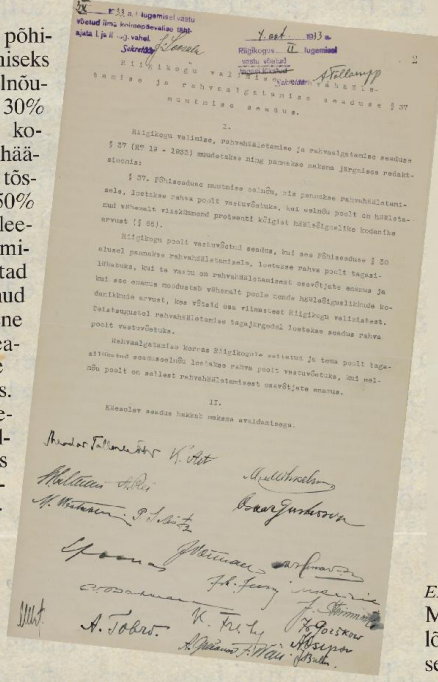
Vabadussõjalaste koostatud põhiseaduse vastuvõtmist raskendas keskliidu ning kohalike liitude sulgemine kaitseseisukorra kehtestamisel augustis 1933 ja rahvahääletamise seadus, mida muudeti kõigest kümme päeva enne 1933. aasta 14.–16. oktoobrile kavandatud hääletust.

Rahvaleht 15.08.1933

ERA.80.5.562

Kui varem oli põhi-seaduse muutmiseks vaja saada eelnõule vähemalt 30% hääleõiguslike kodanike toetushääled, siis nüüd tõsteti kvorum 50% peale. Seaduse leebemaks muutmine mõned aastad varem oli olnud EVKL-i esimene aktsioon põhiseadusemuudatuse võimaldamiseks. Eelmise hääletusega võrreldes raskemaks muudetud tingimused mõjusid aga valijatele ärritavalt ja tulid seetõttu pigem eelnõule kasuks.

ERA.1356.2.2617

Mitu parteid ja ka vabadussõjalased löid oma koosolekul korrapidamiseks valveüksusi. Sisekaitse ülemal otusega need organisatsioonid suleti.

Võitlus 15.08.1933

Pärast rahvahääletust ja kaitseseisukorra lõppedes alustasid ka vabadussõjalaste organisatsioonid uuesti ametliku tegevust. Varasema keskliidu asemele loodi nüüd üks Eesti Vabadussõjalaste Liit kohapealsete osakondadega.

EFA.222.A-249-102

EFA.222.A-249-104

Lipu annetamine Eesti Vabadussõjalaste Liidu Jõgeva osakonnale 11. veebruaril 1934

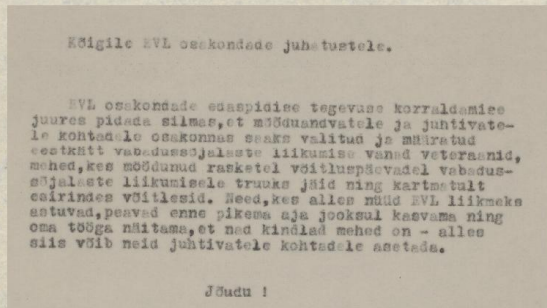

Võitlus 21.12.1933

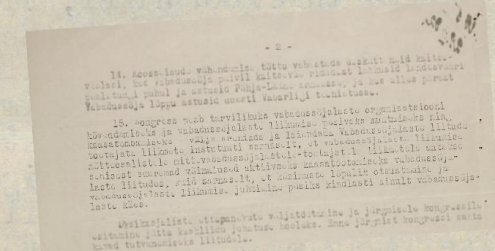
Eesti Vabadussõjalaste Liidu 17.12.1933 kongressil vastu võetud resolutsioonid moodustasid vabadussõjalaste programmi.

Vabadussõjalased...

Eesti Vabadussõjalaste Liidu liikmeskond jagunes auliikmeteks, sõna- ja hääleõiguslikeks tegevliikmeteks, kes võisid olla ka liidus juhtivatel ametikohtadel, ning sõnaõigusega toetajaliikmeteks, kes võisid osa võtta sektsioonide ja toimkondade tööst. Osakonna moodustamiseks oli vajalik vähemalt kaheksa vabadussõjalase osalus.

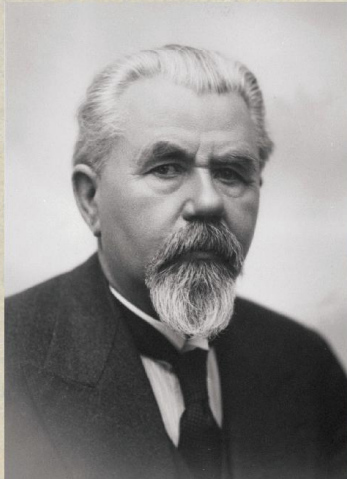

ERA.949.1.95

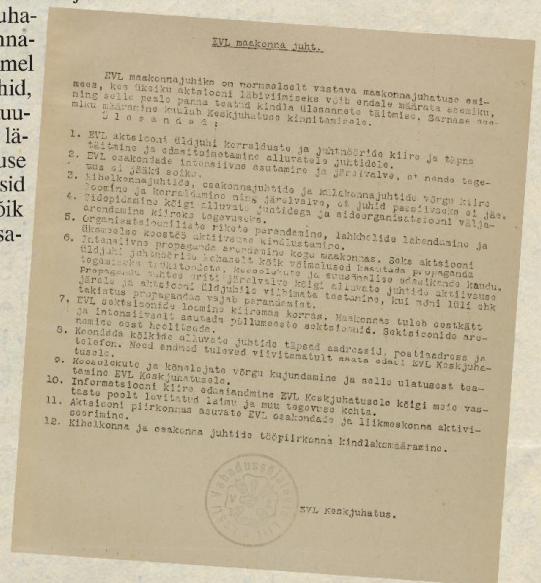

ERA.3632.1.4

Kolmandal kongressil avati toetajaliikmete võimalus liitude töös aktiivselt osaleda. Otsus põhjustas kongressil delegaatide resolutsiooni pooldava enamuse ja Johan Pitka juhitud lahingvendade klubi tugeva vastuseisu. Lahingvendade klubi liikmed lahkusid kongressilt ja Vabadussõjalaste Keskliidust, kuna leidsid, et selle otsusega muudetakse EVKL-i ku vabadussõja veterane ühendav organisatsioon tavaliseks kodanikeühenduseks.

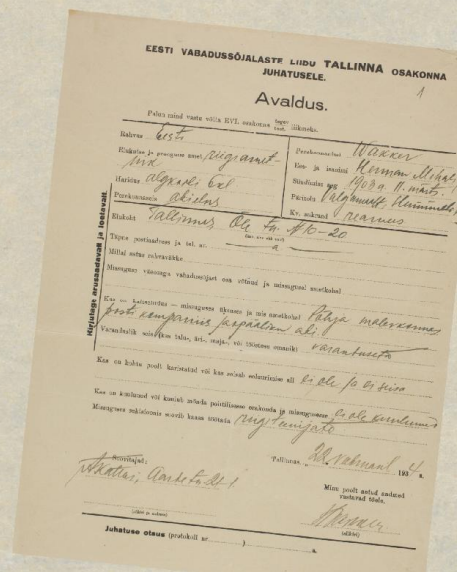
Konradmiral Johan Pitka, EVKL-i juhatuse abiesimees, jäi pärast 1932. a keskliidust lahkumist vabadussõjalaste liikumise suhtes kriitiliseks.

AM F29247:1 Foto: Tork, D.

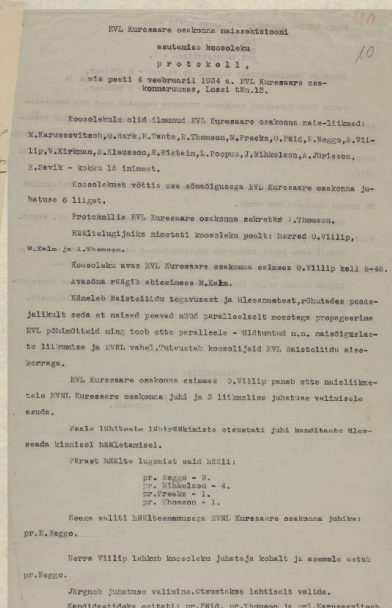

Kindral Andres Larka vastuvõtmine Võru raudteejaamas 12.11.1933

ERA.949.1.103

EVL-i tegevliikmeks võeti ainult Vabadussõja veterane või toetajaliikmeid eriliselt teenet eest pärast vähemalt ühe aasta pikkust tegevust vabadussõjalaste liikumises.

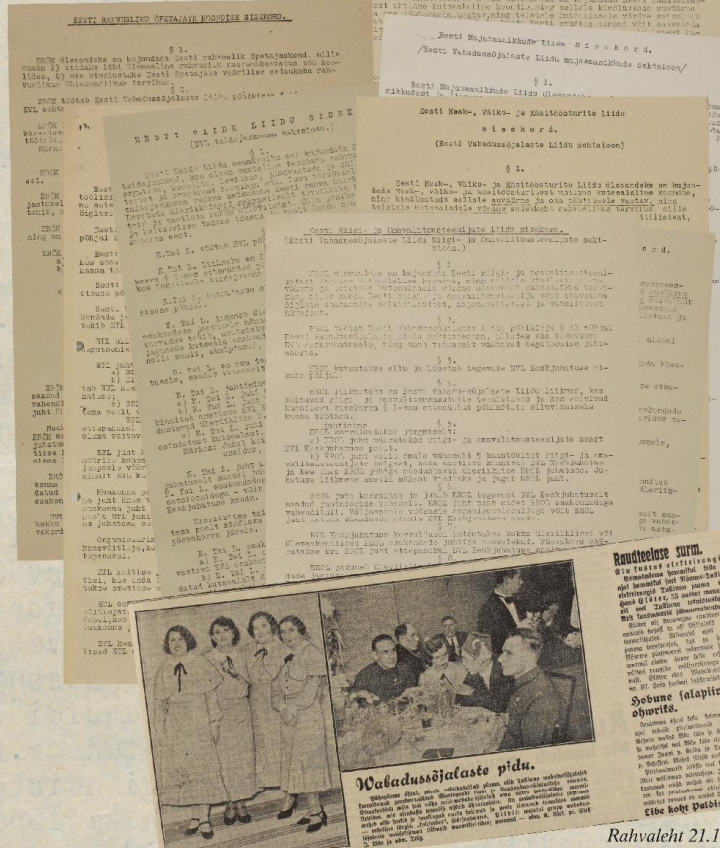

ERA.949.3.21

Rohkemate inimeste koondamiseks loodi EVL-i juurde sektsioonid: kutsekondade sektsioonid (näiteks tööliste ja põllumeeste), noortesektsioon ning naissektsioon.

Vabadussõjalaste liikumine suurenes jõudsalt: keskliidul oli 1929. a kolm asutajaliiget-liitu, kuid selle sulgemisajaks augustis 1933 oli liite juba 110. EVKL-i järglase Eesti Vabadussõjalaste Liidul oli 1933. a novembris 149 tegutsevat osakonda ja 12. märtsiks 1934 juba 386.

ERA.949.1.100
EVL-il oli 11 sektsiooni.

ERA.14.11.349

ERA.14.11.349
Pärast seda, kui EVKL oli teisel kongressil võtnud endale poliitilise sihi põhiseadust muuta, lisati kodukorra § 4-le uueks punkt.

Marandi, 1991, Must-valge tipu all

Eesti Vabadussõjalaste Liidu kongress Tallinnas Estonia kontserdisaalis 17.12.1933. Andres Larka avasõnu kuulab ja märkmeid teeb Artur Sirk.

ERA.3632.1.9

Kindral Põderi pöördumisel on ilmselt saanud alus Kanepi EVL-i esimene Artur Mõttuse kõnele. Vabadussõjalased võtsid sageli juhtide kõnesid taaskasutusse: keskjuhatus jagas selleks osakondadele põhjalikke kõnekonspekte ja toimusid ka vastavad kursused.

Võitlus 03.03.1934

3. märtsil 1934

EVL Keskjuhatus teadaanne.

Riigikogu poolt on vastu võetud kaitseväge teenistuse seaduse muutmise seadus, millega on keelatud tegevas kaitseväge teenistuses olevatel kaitseväelastel olla poliitilisi sihte taotlevate ühingute ja koondiste liikmeks.

Selle seaduse alla käivad kõik alalises kaitseväes ja piirivalves teenivad kaitseväelased, samuti kaitseliidu põhikirja § 13 põhjal kaitseliidul koosseisudes ettenähtud kindralpalgalistel ametkohtadel teenivad ohvitserid ja kaitseväge ametnikud.

Selle seaduse täitmiseks EVL Keskjuhatus ja nõukogu 1. märtsil 1934. a otsustas lugeda väljalangenud Eesti Vabadussõjalaste Liidu liikmete hulgalet alates 1. märtsist s. a. üle riigi kõik eelpoolloetletud kaitseväelased — Liidu liikmed ja kustutada nad Liidu osakondade nimekirjadest.

1. märtsil 1934.

EVL Keskjuhatus.

Keeld kaitseväelastel poliitiliste organisatsioonide juhtkonda kuuluda kehtis juba varem ning seetõttu olid kindralid Põder ja Roska sunnitud pärast teist kongressi ja põhikirjamuudatust kesklidul juhatastest tagasi astuma. Kitsendused elukutseliste sõjaväelaste osalusele oli üks tegur, mis aitas kaasa põlvkonn vahetusele vabadussõjalaste liikumise juhtimisel.

...ja nende juhid

Kindralmajor Andres Larka (1879–1942) oli 1918. aastast Eesti esimene sõjaminister ja peastaabi ülem ning sõjaministri abi, kuni 1. jaanuarini 1925, mil ta läks tervislikel põhjustel erru. Kindral Larka kuulus Tallinna Eesti Vabadussõjalaste Liitu ja valiti 1930. aastal keskliidu esimesel kongressil juhatajaks esimeheks. Ta oli nii EVKL-i kui EVL-i auliige. Andres Larka oli Eesti Vabadussõjalaste Liidu keskjuhatuse esimees ja riigivanemakandidaat, kuni organisatsiooni sulgemiseni 12. märtsil 1934.

Kaks vaadet kindral Larka eluloole:

Päevaleht 03.03.1934

ERA.949.3.21
Kindralmajor Andres Larka

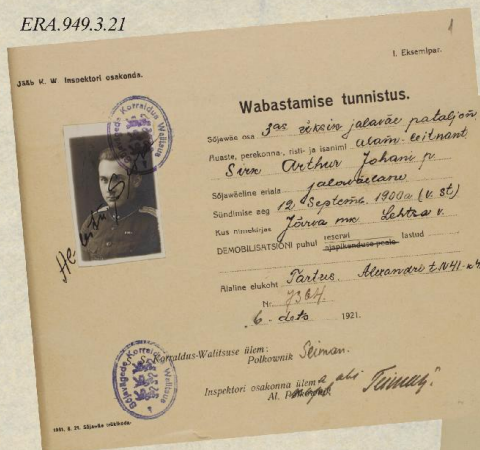
Johannes Mikk. AM F 29248:2

Andres Larka Võru Vabadussõjalaste Liidu lipu õnnistamisel 12.11.1933

Vabadussõjast koolipoisina osa võtnud advokaat Artur Sirk (1900–1937) oli Tallinna Eesti Vabadussõjalaste Liidu abiesimees ning esimees, EVKL-i ja EVL-i abiesimees ning riigivanema ja riigikogu valimisi korraldava aktsiooni juht. Hea kõnemehena tuntud Sirk oli vabadussõjalaste liikumise tegelik vedaja, kes ei sobinud oma nooruse tõttu ametlikuks esimeheks ja presidendikandidaadiks.

ERA.949.3.21

ÕIENDUS.

- Nooremleitnant Artur Johani p. Sirk on:
- sündinud 25. septembril 1900;
 - lõpetanud Tallinna Reaalkooli täieliku kursuse 1919 ja Tartu Ülikooli Sigusteaduskonna kursuse 1926;
 - astunud vabatahtlikult sõjaväeteenistusse Tallinna Kooliõpilaste pataljoni 16.dets.1918, kus teeninud reamehena kuni 23.aprillini 1919, oli lähemal Laiterõpemelisel Soomusrongil nr.2 - 17.jaan.kuni 7.märtsini 1919; olnud 88jakoolis 23.apr.1919 kuni 3.aug.1919;
 - lõpetanud 88jakooli kursuse Jalaväe alal, ühendatud lipnikuks ja määratud teenistusse 3. Jalaväepolku 3.aug.1919, kus teeninud alul roodu nooremohvitserina ja hiljem roodu vanemohvitserina kuni 29.novembrini 1921, mil vabastatud tegelikult sõjaväeteenistusest enese soovil ja arvatud reservi; võetud tegelikult sõjaväeteenistusse ja määratud 2. Jalaväerügemendi rüümlaskes 6.apr.1923, kus teeninud kuni 1.märtsini 1925;
 - viidud üle teenistusse Sv.Ringkonnakohtusse ja määratud sekretäri abiks 1. märts.1925, määratud kohtuneti kandidaadiks 1. juunil 1926;
 - vabastatud tegelikult sõjaväeteenistusest enese soovil ja arvatud reservi 1.sept.1926;
 - võtnud osa rindeteenistusest ja lahingutegevusest:
 - a) Laiterõpemelise Soomusrongi nr.2 koosseisus 17.jaan.1919 kuni 7. märtsini 1919 ja
 - b) 3. Jalaväepolgu koosseisus 3.aug.1919 kuni 4.sept.1919, 16.sept.1919 kuni 29.nov.1919 ja 13.dets.1919 kuni 2.veebr. 1920;
 - kõrgendatud nooremleitnandiks 30.apr.1920, vanusega 3.veebr. 1920;
 - annetatud: a) Vabadussõja üleannetatud vahvuse eest II liigi 3.järgu Vabaduse Rist, b) autasu 250.- kr., c) tasuta maa normaaltalu suuruses, d) priikool kuni kõrgema kooli lõpetamiseni, e) Eesti Vabadussõja mälestusmärk, f) Läti Vabariigi iseseisvuse 10.a. mälestusmedal;
 - kustutatud ohvitseride nimekirjast surma puhul 2.aug. 1937.

ERA.495.7.5380

Artur Sirk sõjaväe teenistustoimiku põhjal koostatud elulugu.

EEA.436.0-145405

Artur Sirk tütreaga

ERA.949.3.21

Artur Sirk oli kindral Pödderi ja admiral Pitka kõrval üks kolmest EVKL-i abiesimehest. Ta tõusis vabadussõjalaste liikumise juhtfiguurina eriti esile pärast viimastimainitud juhatast ja Johan Pitka puhul tervest keskkliidust eemalejäämist.

Sõjamehe truuduse tõutus.

Mina tõotan ustavaks jääda Eesti demokraatlikule wabariigile ja tema seaduslikule walitusele, kaitssta Eesti wabariiki waenlaste wastu kõige oma mõistuse ja jõuga, igal ajal walmis olles lahingutes langenud kangelaste eeskujul riigi kasuks oma elu ohwerdama, kindlasti pidada sõjawäe distsipliini ja tõrkumata ning täpsealt täita kõiki oma kohuseid, meele pidades, et wastasel korral seadus mind raskesti karistab.

Artur Sirk

Wannutanud „25“ novembril 1923 a.

Colonel, Rugul 2.

ERA.495.7.5380